

ליאור צפריירי נפטר ביום ראשון י"ח אדר א', 24.2.2008. רעייתו מריאנה, ילדיו עדנה ורמי ונכדיו יונתן, נעמי וגדעון איבדו בעל, אב וסב אוהב ומסור ולמכון למתמטיקה אבד אחד מעמודי התווך. פרשת חיים סוערת של מתמטיקאי יהודי ציוני הגיעה לתומה.

ליאור (שמו הקודם בגולה: לוצ'יאן צירילמן) נולד בשנת 1936 ברומניה לזוג הורים שהיו רוקחים במצב כלכלי סביר. בעולם נורמלי יכלו לצפות לעתיד בטוח עבור בנם הפעוט. אולם בפתח ארבה מלחמת העולם השנייה אשר הפכה את הצירילמנים למשפחה נרדפת. ליאור ומשפחתו חיו בפחד מתמיד ועברו ממקום למקום כדי להתחמק מן הרשת הנאצית. לא פעם היו קרובים להילכד ורק פקחות ההורים ומזלם הטוב הביאום בשלום אל תום המלחמה.

שוב התעוררו תקוות חדשות בלב המשפחה: ההורים נטלו על עצמם חובות כבדים, פתחו בית מרקחת משלהם והחלו להשתקם. אולם אז עלה השלטון הקומוניסטי, בית המרקחת הפרטי הוחרם במחי יד וגורל המשפחה היה תלוי בבירוקרטים אנטישמיים. משפחת צירילמן, אשר שרדה את אימי המשטר הנאצי, למדה לחיות גם תחת העריצים החדשים.

בשנת 1957 ליאור למד באוניברסיטה של בוקרשט ובאותה תקופה נשא לאשה את מריאנה, בת זוגו בחמישים ואחת השנים הבאות. בשנה השלישית ללימודיו גמלה ההחלטה בלב המשפחה להעזי לבקש אשרת יציאה לצורך עליה לישראל. התגובה השלילית של השלטון היתה מהירה ואכזרית: ליאור ומריאנה גורשו מן האוניברסיטה והוגלו לכפר נידח כדי לשרת כמורים לאוכלוסיה הדלה והמפגרת. בכפר עלוב זה, בדירה חסרת שירותים, ללא מים וחשמל, ישבו בני זוג הצעיר ועודדו את רוחם בחלומות בהקיץ על מסעות מופלאים לריו דה ז'נרו, לאיי פיג'י, לסידני, הונג קונג ופקין ועוד כהנה וכהנה, כיז הדמיון הטובה. מי שהכיר את ליאור יודע, שבסופו של דבר, הזוג ביקר בכל אחד מן האתרים המתוכננים.

בשנת 1961 אישרו שלטונות רומניה את בקשת היציאה והמשפחה עלתה לישראל. לא ברור אם לוצ'יאן צירילמן החזיק באמונה שמי שעולה לארץ ישראל כאילו נולד מחדש, אולם הוא בודאי חש זאת וכאשר דרכה כף רגלו בירושלים בחר בשם עברי: ליאור צפריירי.

בשנת 1963 השלים ליאור את לימודיו לתואר "מוסמך" באוניברסיטה העברית בעודו נאבק בקשיים הכלכליים והחברתיים של הקליטה. הוא העיד על עצמו שהיה פורה יותר בעיות מצוקה ואכן, המאבק הכלכלי ושלוש המשרות שהחזיק באותה עת לא פגמו בהישגיו המדעיים והוא כתב עבודת דוקטור מצטיינת על אופרטורים ספקטריים בהדרכת שאול פוגל. לאחר הגשת העבודה התמנה ליאור למרצה במכון.

מלחמת ששת הימים הייתה ציון דרך חשוב לליאור וסימנה את קליטתו המוצלחת בישראל. הוא השתתף במלחמה במסגרת החטיבה הירושלמית והיה פקודו של המ"פ המשורר חיים גורי והכרם לפלוגה של רבים מבני האליטה האקדמית של ירושלים. ליאור צפריירי חש, סוף סוף, שהוא ישראלי אמיתי.

בשנת 1967 נסע ליאור להשתלמות בארה"ב אותה עשה באוניברסיטאות Minnesota, Northwestern ו-Washington (Seattle). במהלך ההשתלמות הבין ליאור שנס ליחה של תורת האופרטורים הספקטריים והוא חיפש נושא חדש למחקר. באותה עת הפיח יורם לינדנשטראוס רוח חדשה בתורה של מרחבי בנך הקלאסיים ופתח כיווני מחקר מרתקים (מרחבים שהם טווחים של הטלות של מרחבים קלאסיים, המרחב האינסופי כסגור של איחוד משפחה עולה מיוחדת של תת מרחבים סופיים ועוד). תורה זו הייתה לאבן שואבת לליאור והוא החל את השתלבותו בה במאמר

Remarks on contractive projections in L/p -spaces, Israel J. Math. 7 (1969).

בשנת 1970 לא היה אדם מאושר מליאור כאשר הוזמן לכהן כמרצה בכיר במכון למתמטיקה של האוניברסיטה העברית. עבור ליאור ויורם החלה תקופה ארוכה של שיתוף פעולה פורה ששניים משיאה הרבים היו פתרון בעיית האפיון האיזומורפי של מרחב הילברט בעזרת הטלות

On the complemented subspaces problem, Israel J. Math. 9 (1971)

וכתיבת ספרם המשותף Classical Banach spaces. הספר הזה לא היה רק סיכום מעולה של הידע המצטבר אלא שירת שתי מטרות חשובות: הוא קבע סטנדרטים גבוהים והכריע באופן ברור ושקוף מהו משפט ראוי ומה נדוש; כמו כן הוצגה בספר רשימה עשירה של בעיות פתוחות שהתוותה את כיווני המחקר לעתיד. סביר להניח שלספר הזה היה תפקיד מכריע במשיכת כמה מטובי האנליסטים בעולם, כמו Bernard Maurey, Gilles Pisier, Jean Bourgain, לעבוד בתורה של מרחבי בנך. כאן המקום להזכיר שלליאור היה הרצון והכישרון לקרב ולעודד מתמטיקאים צעירים (כמו אלה הנזכרים למעלה), לסייע להם בראשית דרכם ולשתף עימם פעולה. שיתוף הפעולה של ליאור עם Bourgain הניב פירות מתוקים בהמשך הקריירה שלו. שתיים מן הפנינים המתמטיות הן: האחת, תכונת ההיפוך של תת-מטריצות מסדר גבוה והשנייה, העבודה על בעיית Kadison-Singer.

ליאור היה איש אשכולות. היה לו כשרון נדיר להבין את בן שיחו. בבדיחות הדעת, הוא העיר פעם שהוא מבין את רצונותיהם הכמוסים של כמה אנשים טוב יותר מהם עצמם. כשרון זה ביחד עם נכונותו להשקיע עבודה רבה עשה אותו יו"ר אידיאלי למכון למתמטיקה. הוא שירת שתי כהונות במשרה זו ושנותיו בראשות המכון היו שנות פריחה ופעילות הרמונית ותקופה של גיוס כח אדם אקדמי ומנהלי מעולה. הוא היה אמן בהשגת משאבים למכון ובכך תמך בפעולה החינוכית והמדעית הברוכה. ליאור ייחס חשיבות רבה לרמת ההוראה במכון ולא היה קפדן ממנו בבדיקת איכות השירות לסטודנט. הוא נאה דרש ונאה קיים: שמו הלך לפניו כמרצה מצטיין ואולם ההרצאה שלו היה תמיד צר מלהכיל את כל המבקשים לשמוע תורה מפיו. עשרות שנים פתחו מריאנה וליאור את ביתם לכל חברי המכון ולכל האורחים שבאו בשעריו, דתיים וחילונים, לאומיים ושמאלנים, חתני פרס פילדס ואסיסטנטים מתחילים. אף מסעדה ירושלמית לא יכלה להתחרות במטעמים של מריאנה ואיש לא עמד בפני קסמו האישי של ליאור. מי היה האיש ליאור צפירי? הוא לא היה הציניקן המושבע כפי שאהב להעמיד פנים לפעמים. אדם שהקדיש שנים מחייו לעבודתו כרכז לימודי המתמטיקה במכינה לטעוני טיפוח ואשר בנה בה צוות הוראה שזכה לתהילה אינו ציניקן. מי שעומד ומכריז בגלוי עד כמה הוא מתפעל וגאה בהישגי המדינה בששים שנה הוא ציוני, לא ציני. הוא לא היה מעגל פינות מתחכם כפי שניסה להציג עצמו. אדרבא, היושרה שלו, כפי שהתגלתה בכל דיון רציני, הייתה מושלמת. הוא לא היה באמת קשוח. כך כתב עליו ידידו W.B.Johnson: "הוא היה עדין בהתנהגותו, מה שהיה מאוד מפתיע לגבי אדם בעל אישיות כה חזקה ונפש כה בלתי תלויה. מי שהכיר את ליאור יתגעגע לא רק להארות המתמטיות החריפות שלו אלא גם לחוש ההומור האינסופי ולחכמתו האמיתית".

והוא היה חבר נפלא, ידיד אמת שיחיה בלבנו לעד. יהי זכרו ברוך.